

כשהתוכנית הכלכלית בפתח, כשכותרות העיתונים זועקות, כשמיפעלים מתמוטטים ומימדי האבטלה עצומים, וכשהכל מצפים לגזירות הקשות, מסביר יורם ארידור, שר-האוצר לשעבר, את דעתו על המצב לענת סרגוסטי

"מי שמוכן להיות שר האוצר, זה מגיע לו!"

יורם ארידור

לא הייתי מניש את עצמי שובי

היא מעבר לעיקור של תוספת-היוקר. גם היום לא משלמים תוספת-יוקר של 100%, והשכר בכל זאת עלה באופן ריאלי.

אם נכונה ההנחה שאחרי עליית שכר אפשר לכפות פחות על שר-האוצר ועל הממשלה, או התוצאה היא מע"ג סיבובי של פחותים, כשמירווח הומו בין הפחותים הולך ומצטמצם. השכר התחילו לדבר על רעיונות נואלים כמו פחות וזחל ורעיונות הכל דומים.

מדוע להחזיר את המשק לתוואי שבו הוא כשל בעבר?

כל מטרת הפחות היא להוריד שכר ריאלי. לכן צריך לטפל בשכר במיש"ר, ולא באמצעות פחותים, שבאופן אוטומטי מגבירים את האינפלציה.

אבל זה לא פופולרי.

זה קשה. מבחינה מחשבתי קל לבצע פחות. זה נותן מנוחה לתקופת זמן. אומרים ששר-האוצר עשה מה שנדרש. אבל אחר-כך יבואו עוד פחותים.

דבר שני: יותר קשה לטפל בכעיות שכר במיש"ר, ולכן מעדיפים בעיקר, אבל המשק משלם את המחיר. להערכת רכ"י, אילמלא הפחות של 10% בינואר 1987, היינו נמצאים כבר באינפלציה תרסיסית.

עכשיו החזון הזה נרחה לשנים. כלומר הפחות איננו מסוגל לפתור את בעיית השכר לאורך זמן, וגורם אינפלציה לטווח מיידי, אז למה לבצע פחות?

מי מרוויח מהפחות?

מרוויחים מי שמסוגלים למכור מ"ב בעזר ולקבל יותר שקלים עבורו. הי צואנים. כל היצואנים מרוויחים, כי יש מירווחים בין הזמן שמתבצע הפחות לעליית-השכר בעיקבותיו.

אבל המחיר שהמשק משלם לטווח ארוך הוא באינפלציה השוחקת את הפחות. זה לא יעזור.

המשק מכרח להיות קשור לשער-חליפין יציב, בלא אם כן יש תמורה מהפכנית בכלכלה הישראלית או הער למית.

פחות לא יכול להיות מכשיר שיגרת לטיפול במדיניות השכר, כי הוא גורם לאינפלציה.

אז למה בכל זאת ביצעו פחות?

הפחות? הנתונים האלה לא נמדדו צאים לפנייהם?

אני אינני בטוח שהם ערים לחומרת התהליך. כמו שלפני חמש ושש שנים לא היו ערים לחומרת הנושא של

שנעשה בזמן. הבעיה היא אם בכלל ררוש פחות למשק.

ולדעתך?

בשעתו, כשהייתי שר-האוצר, וגם קודם לכן, ההשקפה המקובלת, שחלק תי עליה, היתה שפחות תמיד עוזר, כי הוא משפר את ריווחיות היצוא. הטיעון שלי בעבר היה, שפחות, שלא מתלווה אליו עיקור תוספת-ה-יוקר, אינו בו תועלת, כי הוא מתכרסם על-ידי האינפלציה. על הטיעון הזה חלקה הקהילה האקדמית ברובה, וה גורמים שחשבו עצמם למכונים ככל-כלה, בתחום הפוליטיקה והמשק הישראלי.

היום הרברים האלה נחשבים מובנים, וכולם אומרים. אין פחות בלי עי קור. אני שמח שהשקפתי בנושא אינה מבודדת, אם כי אין מודים בכך שקיבלו את גישתי וגישת חברי בנושא זה. אר לם צריך היום לצעוד עוד צעד מה שכתתי אחר קרימת. האם בתנאים של היום יכול לעזור אף פחות ועיקור. למה?

נניח שעושים פחות עם עיקור, וגורמים למשק להתרגל לרעיון הזה. צריך לשאול למה נוצר פתאום הצורך

צ. שזה תפקיד קשה בתקופה קשה מאוד.

יורם ארידור מנסח את דבריו בקפידה. כמעט בקצב הכתבה. הוא אינו עונה לשאלות ביניים, עד שלא סיים את הרעיון שהתחיל להסביר. חשוב לו שדבריו יהיו הגיוניים ומובנים. בעת שיחה אינו תו יש לעתים הרגשה שהוא אינו מוכן לרדת למרעם ספציפיים, אלא מדבר תמיד על הכלל, על הגדול, כאילו מלמעלה. כאילו הכלכלה אינה נוגעת לכיס של כל אחד, אלא רק למגמות, למשק, לריביות, למיפעלים כלכליים, ול עוד שמות גדולים. אבל אולי זה טיבעם של שרים (בהווה ולשעבר), ואולי זה טיבעם של כלכלנים. הראיון עם ארידור נערך ביום השישי, לפני פירסומה של התוכנית הכלכלית החדשה.

יש הרגשה שהפעם המרזומה סביב התוכנית הכלכלית החדשה גדולה יותר.

יש נטייה לראות את העבר באור נוסטלגי. לפעמים צריך, אולי, לראות באור נוסטלגי את העתיד. תמיד יש משבר לפני תוכנית כלכלית, כי בהי עדר משבר לא מכינים תוכנית כלכלית.

ואולי זו הבעיה, שלא מדכנים תוכנית כלכלית, אלא כאשר יש משבר?

זה חלק מהבעיה. כי כאשר העניינים לכאורה כשורה, אין נכונות בקרב מקבלי-החלטות להכין תוכנית שהיא קצת כואבת, מפני שהיא לא תתקבל. אני מדבר, כמוכן, בהכללות, ויש גם דוגמות הפוכות.

למשל, הרבה זמן דיברו על פחות, וזה הכריח את מישר-האוצר לבצע פחות.

נכון שהלחץ לבצע פחות קבע לשר-האוצר את הפחות של 5%, שביצע שבוע, ולמעשה, אנשי-האוצר הר דו בכך. זה רע מאוד, אם מהלכים כליים נקבעים בצורה כזאת.

אבל את שאלת הפחות צריך לנתח מבחינת תועלתו הצפויה למשק.

הרבה מומחים טוענים שי הפחות של 5% היה שלילי. יש ביקורת קשה על הפחות האחרון, שלא היה מלווה בתוכנית. היום שמעתי שיש תוכנית של פחות נוסף, שילווה בצעדים נוספים. הבעיה איננה אם הפחות של 5% היה דרוש או

ומכונה עד היום, "תוכנית הדור-לרזציה".

ארידור היה חבר-כנסת במשך 19 שנה. עכשיו, בפעם הראשונה אחרי הרבה שנים, הוא מחוץ למע"ג מקבלי-החלטות.

הוא עובד במישרד עורכי-דין בתל-אביב. חדרו ממוקם באחת מקומות המישרדים של מלון שרתון בתל-אביב. חדר די גדול, מכוסה בשטיח מקיר לקיר. שול-חן-כתובה רחב וריק מניירות,

נה זה קורה שוב. העיתונים מלאים בכל המילים הכלכליות הלא-מובנות. פרופסורים מכל הסוגים מנסים להסביר, להתוכח, להציג תוכניות. פקידי מישרד-האוצר, שבעין בלתי-מזויינת נראים כולם דומים זה לזה, מתרוצצים מחדר-לחדר. מהדורות-החדשות בטלוויזיה מלאות בצילומי ידיים הסופרות שטרות של כסף (דולר) רים בעיקר. ואני, כנציג אותנטי של הגוש המכונה "הציבור", נשארת פעורת-פה ולא מבינה דבר.

הכל קורה סביב, הכל צועקים, ישראל קיסר רב עם שר-האוצר. המשק מאיים בשביתות. והאזרח הקטן נשאר לבסוף עם אובר-דראפט בבנק, ועם משכורת שאינה מספיקה כדי לגמור את החודש. משום-מה נדמה כאילו הפעם המהומה סביב התוכנית הכלכלית החדשה היא גדולה יותר. משום-מה נדמה, כאילו בפעמים קודמות הדברים קרו באופן יותר מודלק ופתאומי. משום מה נדמה כאילו הדיבורים על הפחות והציפייה לו הם שגרמו לו לבסוף. נדמה כאילו עכשיו המצב הרבה יותר קשה מאשר בכל הפעמים הקודמות, שבהן דיברו על הצורך בתוכנית כלכלית חדשה.

אבל זה, כנראה, רק נדמה, כי גם בשנים קודמות היה מצב כלכלי קשה, שהצריך תוכנית מיידית וכואבת. גם בשנים קודמות היוו תורת-העיתונים רק חלק מן ההיסטריה, שתרמה את הדלק לפחות. וגם בשנים קודמות היה הציבור המום, לא הבין עד הסוף, והוא שסבל בסופו של דבר מכל הדיבורים, התוכניות, והקיצוצים. יורם ארידור היה שר-האוצר ב-1981-1983. הוא התפטר מ-תפקידו על רקע מה שכונה אז,

"אילמלא הפחות של 10% בינואר 1987 היינו נמצאים של באינפלציה של כחוח מ"100"

"הבדידה אינה בין אינפלציה לאבטלה. עכשיו אנחנו מקבלים גם אינפלציה וגם אבטלה"